

Participatie en behoeften van katholieken in IJburg

Rapport nr. 584

februari 2009

drs. Sylvia Grevel
drs. Joris Kregting

Kaski
onderzoek en advies over reli-
gie en samenleving

Toernooiveld 5
6525 ED Nijmegen
Postbus 6656
6503 GD Nijmegen
tel. 024-365 35 31
fax 024-365 34 85
www.ru.nl/kaski
info@kaski.ru.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1	Achtergrond.....	3
1.2	Vraagstelling.....	3
1.3	Uitvoering onderzoek.....	4
2	Resultaten.....	5
2.1	Katholieken in IJburg en hun participatie.....	5
2.2	Activiteiten.....	6
2.3	Bekendheid en informatievoorziening.....	7
2.4	Typologie en conclusie.....	8

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

IJburg is een nieuwe stadswijk aan de oostkant van Amsterdam. Op zes eilanden worden 18.000 woningen gerealiseerd voor zo'n 45.000 inwoners. Op IJburg wordt al volop gebouwd. Op dit moment (januari 2009) heeft de nieuwe wijk 10.000 inwoners. De aanleg van de eilanden gebeurt in twee fasen. De aanleg van IJburg zal naar verwachting in 2020 zijn afgerond.

In het bisdom Haarlem-Amsterdam is de vraag ontstaan naar de invulling van de pastorale zorg van IJburg - een nieuw stuk Amsterdamse stad. Deze wijk valt onder de ABG-parochie in Amsterdam.

De deken van Amsterdam, pater A. Bakker s.m.a., adviseert samen met de pastores van de regio Amsterdam-Oost in een brief aan de DRCK van 15 september 2008 'om de katholieke gemeenschap op IJburg vanaf 1 december 2008 nieuw vorm te geven. De eigen identiteit zal daarbij tot uiting komen in de liturgie, in het aanbod van initiatiecatechese, in vertaling van de diaconale visie en in de wijze van gemeenschapsopbouw (financiering, kerkbalans, gebruik van het ledenbestand)'.

De DCRK mist in de plannen een heldere lange termijn visie op de toekomst. Wat kan pastoraat op IJburg betekenen? Vooral: welke resultaten zijn geboekt in de laatste jaren om dat te onderbouwen? Hoe reageren mensen op het aanbod? Zijn mensen gevraagd/bezocht?

Voor de beantwoording van deze vragen heeft het DCRK het Kaski verzocht een onderzoek uit te voeren.

1.2 Vraagstelling

Om tot een goed onderbouwde keuze te komen aangaande toekomstig beleid in IJburg zijn de volgende onderzoeksvragen gesteld:

1. hoe is de bekendheid van de katholieke inwoners van IJburg met de katholieke gemeenschap?
2. hoe is de kerkelijke participatie van de katholieke inwoners van IJburg? Bezoekt met de vieringen in de parochie? Elders? Wat is de achterliggende motivatie in deze keuzen?
3. welke wensen en behoeften hebben zij ten aanzien van de katholieke gemeenschap op IJburg?

1.3 Uitvoering onderzoek

Op basis van een selectie van het ledenbestand van de ABG-parochie met alle katholieken in IJburg (begin 2009 zijn dit er ongeveer 1.200 katholieken van wie er ongeveer 1.100 18 jaar en ouder) zijn aselect 200 geregistreerde katholieken van 18 jaar en ouder benaderd. Daarvan zijn er 119 bereikt waarbij een telefonische enquête is afgenomen. Deze bereikte katholieken zijn te verdelen in drie groepen:

- 59 katholieken wilden meedoen aan het onderzoek.
- 41 katholieken wilden niet meedoen aan het onderzoek omdat ze geen interesse hebben in de kerk.
- 19 katholieken wilden niet meedoen omdat ze geen tijd hadden of niet aan onderzoek in het algemeen willen deelnemen.

De laatste groep wordt *niet* meegenomen in het onderzoek. Van deze katholieken is niet bekend of ze participeren in de katholieke gemeenschap en wat hun behoeften hieromtrent zijn. De tweede groep nemen we *wel* mee in het onderzoek. Van deze katholieken veronderstellen we dat ze niet zullen deelnemen aan kerkelijke activiteiten en geen behoeften hebben op dit vlak. Vanzelfsprekend maakt de eerste groep ook onderdeel uit van het onderzoek waarmee het totaal aantal deelnemende katholieken aan het onderzoek op 100 uitkomt.

De vraag is of de onderzoeksresultaten van de 100 deelnemende katholieken mogen worden gebruikt voor een beschrijving van alle, ongeveer 1.100 katholieken van 18 jaar en ouder in IJburg. Vervolgens is de ondervertegenwoordiging van mannelijke katholieken en katholieken onder de 40 jaar gecorrigeerd waarmee we veronderstellen dat de onderzoeksresultaten een representatief beeld vormen voor alle IJburgse katholieken.

2 Resultaten

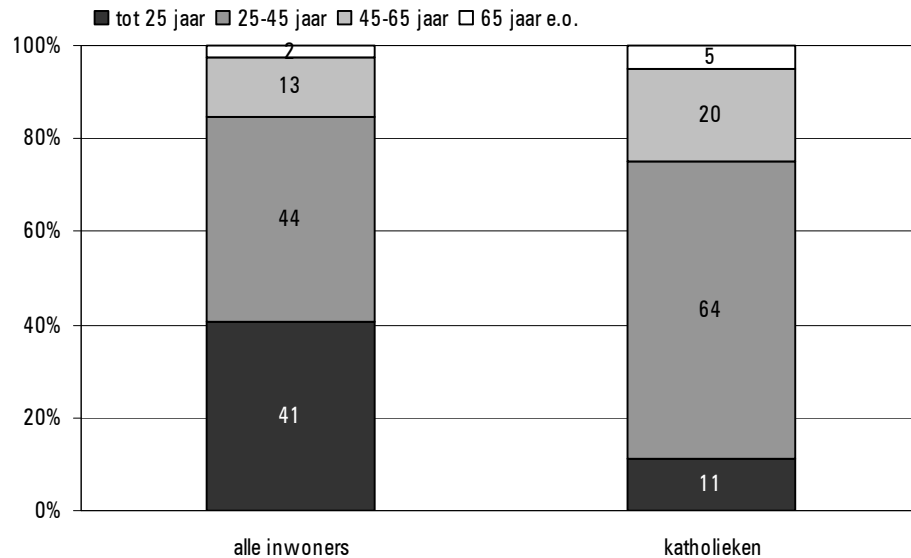
2.1 Katholieken in IJburg en hun participatie

Aantal katholieken

Momenteel (begin 2009) wonen er ongeveer 1.200 katholieken in IJburg¹. De katholieken onder 18 jaar zijn hierbij inbegrepen (in de rest van de rapportage worden zij buiten beschouwing gelaten). De katholieken vormen ruim 10% van de gehele bevolking in IJburg², en 15% van alle katholieken (6.800) in de hele ABG-parochie waartoe IJburg behoort.

In IJburg wonen vooral jonge gezinnen: 41% is jonger dan 25 jaar en 44% tussen de 25 en 45 jaar. Onder de katholieken in IJburg zijn opvallend weinig kinderen en adolescenten (11% is jonger dan 25 jaar) en juist veel katholieken tussen de 25 en 45 jaar (64%). Dit duidt erop dat veel katholieke ouders hun kinderen niet hebben laten dopen.

figuur 2.1 Leeftijdsverdeling alle inwoners en katholieken IJburg

¹ Bron: R.-K. bureau voor de Ledenadministratie. De adressen zijn door het parochiesecretariaat verstrekt.

² Begin 2008 woonden er ruim 8.000 mensen in IJburg (Bron: CBS Statline en gemeenten Amsterdam); recentere cijfers zijn niet beschikbaar.

Kerkgang

10% van de katholieken in IJburg gaat in het weekend wel eens naar de kerk, 7% doet dit regelmatig (minimaal één keer per maand). Dit is minder dan landelijk en in het bisdom Haarlem-Amsterdam waar 11% van de katholieken regelmatig naar de kerk gaat³. Een klein deel van de katholieken gaat momenteel niet meer naar de kerk maar in hun vorige woonplaats wel (5%). Er is niet één specifieke kerk waar de huidige kerkgangers naar toe gaan: de Tronk, de Gerardus Majella-kerk en de Nicolaas-kerk worden genoemd, naast incidentele andere kerken. Met Kerstmis is 21% van de IJburgse katholieken van plan om naar een viering te gaan oftewel het dubbele van de weekendkerkgangers.

2.2 Activiteiten

Gebruik aanbod parochie

Een kleine groep katholieken heeft gebruik gemaakt van het aanbod van de ABG-parochie (13%) waarbij het eerder om kinderactiviteiten gaat (inclusief doop) dan om cursussen en gespreksgroepen.

Interesse in activiteiten

Aan de respondenten is gevraagd of zij in het algemeen interesse hebben in activiteiten vanuit de katholieke kerk die specifiek op IJburg zijn gericht. Bijna de helft van de katholieken (46%) stelt eventuele toekomstige activiteiten vanuit de katholieke kerk in IJburg op prijs. Dit is een veel grotere groep dan degene die nu daadwerkelijk participeert in het aanbod van de ABG-parochie.

De respondenten is tevens gevraagd welke specifieke activiteiten hun interesse zouden hebben. In onderstaande tabel worden de antwoorden weergegeven.

tabel 2.1 Interesse in activiteiten (in%)

<i>activiteiten</i>	<i>%</i>
projecten voor mensen die extra zorg nodig hebben	37
vieringen	35
cursus of gespreksgroep	24
projecten op het gebied van vrije tijdsbesteding	20

Men heeft vooral belangstelling voor vieringen en projecten voor mensen die extra zorg en aandacht nodig hebben (daklozen, verslaafden, arme mensen etc.). In allebei de activiteiten is ruim eenderde van de katholieken geïnteresseerd. Ook

³ Bron: Kaski rapport nr. 581: 'Kerncijfers 2007'.

voor cursussen/gespreksgroepen en projecten op het terrein van vrije tijdsbesteding bestaat redelijk wat belangstelling (respectievelijk 24% en 20%).

Opvallend is de kloof tussen mensen die zeggen interesse te hebben in vieringen (35%) en hen die daadwerkelijk gaan (10%). Mogelijk komt dit door de kwaliteit van het aanbod, andere interesse (zie hierna) of door het ontbreken van een eigen kerkgebouw.

Door middel van een vervolgvraag konden de respondenten aangeven wat zij inhoudelijk belangrijk vinden bij de activiteiten.

In het geval van de vieringen waardeert men veel aandacht voor kinderen, een goed koor en een oecumenische viering. Een goede preek en eucharistie volgen op enige afstand.

De cursussen/gespreksgroepen kunnen zowel gaan over maatschappelijke onderwerpen, ethische vragen, spiritualiteit en wereldreligies, maar ook over geloofsopvoeding en de katholieke traditie. Bij vrije-tijdsactiviteiten kan worden gedacht aan wandelen en fietsen maar ook aan (kunst-)exposities en concerten.

2.3 Bekendheid en informatievoorziening

De meeste IJburgse katholieken zijn onbekend met de ABG-parochie (95%). Zij hebben voor zover ze weten nog nooit contact met de parochie gehad (via de post of persoonlijk) en weten dus ook niet dat ze als katholiek bij de ABG-parochie staan ingeschreven. Frappant is dat de katholieken die zich nog wél herinneren dat ze door de ABG-parochie per post of persoonlijk zijn benaderd (allebei ongeveer 10% van de katholieken waarbij enkele katholieken op beide wijze zijn benaderd), toch niet weten bij welke parochie ze horen.

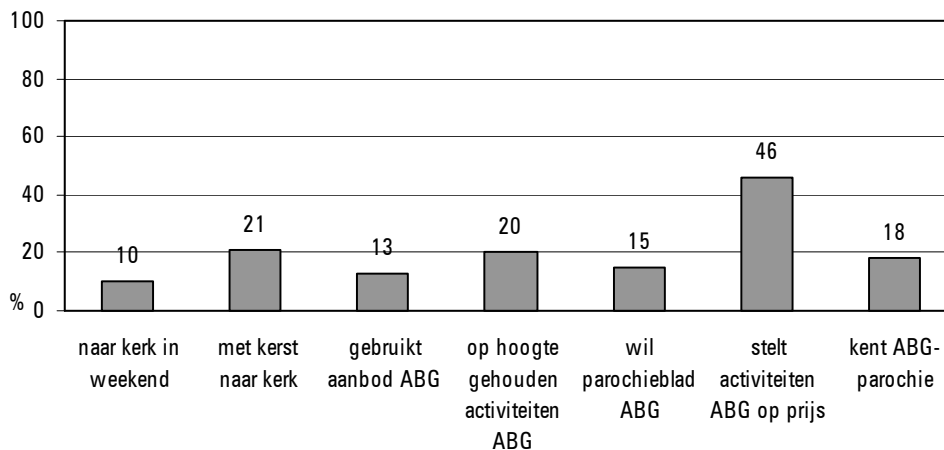
Eenvijfde van de katholieken wil op de hoogte gehouden worden van de activiteiten van de ABG parochie, deze katholieken zouden hiervoor bijna allemaal het parochieblad willen ontvangen.

Bijna de helft van de katholieken (46%) stelt de activiteiten van de parochie in IJburg op prijs (46%). Het draagvlak voor de activiteiten van de ABG-parochie onder de katholieken is aldus groter dan het deel van de katholieken dat geïnformeerd wil worden over deze activiteiten.

2.4 Typologie en conclusie

Figuur 2.2 vat de belangrijkste resultaten uit de eerste twee paragrafen samen.

figuur 2.2 Participatie en behoeften katholieken IJburg (in %)

Op basis van het onderzoek is een ‘typologie’ te maken van IJburgse katholieken (van 18 jaar en ouder):

- **Betrokken (7%, op dit moment ongeveer 80 katholieken)**
Deze katholieken gaan regelmatig (minimaal één keer per maand) naar de kerk (hoewel vaak elders in Amsterdam) en staan open voor de ABG-parochie (hoewel de parochie meestal niet bekend is).
- **Beperkt betrokken (22%, op dit moment ongeveer 240 katholieken)**
Deze katholieken gaan af en toe naar de kerk, vooral op hoogtijdagen als Kerstmis en hebben ook potentieel interesse in de activiteiten van de katholieke kerk op IJburg (bijvoorbeeld projecten voor sociaal zwakke bevolkingsgroepen). De meeste van deze katholieken staan open voor informatie vanuit de ABG-parochie die ook bij deze katholieken meestal niet bekend is.
- **Sympathisanten (19%, op dit moment ongeveer 210 katholieken)**
Deze katholieken hebben tot dusver nog niets met de ABG-parochie te maken gehad en kennen haar ook niet. Wel stellen ze kerkelijke activiteiten op prijs en een deel van hen wil hiervan op de hoogte worden gehouden en wellicht hierin gaan participeren.
- **Niet-geïnteresseerd (52%, op dit moment ongeveer 570 katholieken)**
Deze katholieken zijn op dit moment niet geïnteresseerd in de kerk in het algemeen en de ABG-parochie en haar activiteiten in het bijzonder.

Kijken we in de toekomst, dan zal het aantal inwoners van IJburg circa 4,5 maal zo groot worden. Het is lastig het aandeel katholieken in 2020 te schatten, omdat het erg afhangt van het type inwoners dat gaat instromen. Wel is duidelijk dat ook het aantal katholieken zal blijven toenemen en dienen de hierboven aangegeven absolute aantallen dan ook als de huidige ondergrens gezien te worden.